

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÇOKKÜLTÜRLÜLÜĞE İLİŞKİN ALGILARININ FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Nevin AKKAYA* Fatma SUSAR KIRMIZI Cenan İŞÇİ*****

Öz

Çokkültürlülük, ırk, etnik yapı, dil, cinsel yönelim, cinsiyet, yaş, engelli olma, sosyal sınıf, eğitim, dinsel yönelim ve diğer kültürel boyutların farkına varılmasını içermektedir. Eğitim sürecinde önemli bir role sahip olan öğretmenlerin de çokkültürlülük konusunda nitelikli bir donanımla yetişmiş olmaları son yıllarda önemli bir gereksinim olarak görülmektedir. Bu çalışmanın amacı 1. 3. sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının çokkültürlülüğe ilişkin algılarını farklı değişkenler açısından incelemektir. Çalışmada var olan durumun ortaya konulması söz konusu olduğu için betimsel araştırmalarda başvurulan survey (tarama) yöntemi kullanılmıştır. Araştırma 316 öğrenci ile Dokuz Eylül Üniversitesi 1. ve 3. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya Türkçe Eğitimi ana bilim dalından 149, sınıf eğitimi ana bilim dalından 167 öğrenci katılmıştır. Verilerin elde edilmesinde Ayaz (2016) tarafından geliştirilen “Çokkültürlülük Algı Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre öğretmen adaylarının çokkültürlülüğe ilişkin algıları anne ve baba eğitim durumuna; bir yılda okudukları kitap sayısına; cinsiyetlerine; öğrenim gördükleri bölüme; sürekli yaşadıkları bölgeye; sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Elde edilen sonuçlar öğretmen adaylarının kültürel ve bireysel farklılıklara ilişkin algılarının benzer olduğunu göstermektedir. Öğretmen adaylarının çokkültürlülüğe ilişkin olarak olumlu bir tavır geliştirmeleri farklı öğrencilerin topluma kazandırılması açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel farkındalık, çokkültürlülük, öğretmen adayı.

* Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, nevin_akkaya@yahoo

** Prof. Dr., Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, fatmas_30@yahoo.com

*** Arş. Gör., Artvin Çoruh Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, cenan_6@hotmail.com

EXAMINING TEACHER CANDIDATES' PERCEPTIONS OF MULTICULTURALISM BASED ON DIFFERENT VARIABLES

Abstract

Multiculturalism includes becoming aware of races, ethnic structures, languages, sexual orientations, gender, age, being disabled, social classes, education, religious orientations and other cultural dimensions. Teachers who play a significant role in the educational process should also be trained to have the necessary competence in multiculturalism. The aim of the study was to investigate first- and third-year teacher candidates' perceptions of multiculturalism in terms of different variables. Since it was aimed to understand an existing case, survey model, which is often preferred in descriptive studies, was employed. The study was conducted with 316 first- and third-year students at Dokuz Eylül University. Among them, 149 were from the department of Turkish language education, and 167 from the department of elementary education. "Multiculturalism Perception Scale" developed by Ayaz (2016) was used to gather data. The results of the study showed that the teacher candidates' perceptions of multiculturalism did not significantly differ based on their parents' educational status, the number of they read books annually, their gender, major, region of hometown and year of study. In other words, the teacher candidates' perceptions regarding cultural and individual differences were similar. In this regard, the teacher candidates' adopting a positive attitude towards multiculturalism is of significance in terms of guiding different students as they adapt to a new society

Keywords: *Cultural awareness, multiculturalism, teacher candidates.*

1. GİRİŞ

Toplumlar arasındaki ekonomik, siyasi, sosyal gelişmeler ve değişimler farklı kültürden gelen bireyleri bir araya getirmektedir. Farklılıklarına rağmen bir arada yaşayan bireyler; kendi kültürlerinin normlarının dışında, esnek, farklı kültürlerle hoşgörülü bir bakış açısıyla dünyaya bakmayı öğrenmektedir. Aynı zamanda kendi toplumu içinde yaşayan bireylerin de farklılıkları olabilmektedir. Bu farklılıklarının anlayışla karşılanması yaşanabilir bir toplum oluşturulmasında oldukça önemlidir.

Kültür bir toplumun sahip olduğu maddi ve manevi değerlerden oluşan bir bütündür (Turhan, 2010). Toplumların tarihsel gelişme süreci içerisinde bütün maddi ve manevi değerler kültürü oluşturur. Toplum doğası gereği kültürü oluşturan bütün öğeleri sonraki nesillere bir miras olarak bırakmak ister ve her toplum kendi kültürel değerlerini çoğunlukla dil aracılığı ile kendisi oluşturur. Bu bütünlük içerisinde büyüyen bireyler çoğunlukla kendi kültürel değerlerine uygun bir şekilde yaşamak ister. Toplumlar ya da bireyler yaşadıkları kültürün dışında kalan öğretilere sahip toplumlarla da bir araya gelebilmektedir. Kendi kültürünün yaşam biçimine ve hayat felsefesine sahip olmayan toplumlarla bir arada yaşayan bireyler kültürün parçası olan dil, din, ekonomi gibi maddi ve manevi yapılarıdaki farklılıkları algılamakta ve oluşan algı içinde kültürlerarası köprüler inşa etmektedir. Kültürlerarası köprülerin inşa edildiği bir ortamda olması gereken en önemli kavramlardan biri “hoşgörüdür”. Başkalarının düşünce ve kanılarını hoş görme, onların da değerlerine, gerçeklerine, oluşturdukları maddi manevi öğelere karşı olumsuz tepki göstermeme durumu bireylerin duygu ve düşüncelerini rahat bir ortamda, özgürce dile getirmesini sağlamaktadır. Yalnızca toplumların değil bireylerin de yaşamdan beklentilerinin, değerlerinin, kendilerine özgü gereksinim ve farklılıklarının olabileceğini düşünerek hareket etmek ve iletişimde bunu ön plana almak toplumsal birliktelik için düzenin sağlanmasında oldukça etkili olacaktır.

Tarihsel süreçte çokkültürlülük kavramından söz edilmeden farklı kültürlerin bir arada yaşadığı görülmektedir. Örneğin kendine has coğrafyası, siyasi, sosyal ve kültürel özellikleriyle Endülüs, İslam ve Avrupa tarihi içerisinde önemli bir yere sahiptir. Yeryüzündeki üç büyük semavi dine mensup toplulukların, aynı çatı altında oluşturdukları ortak hayatın kültürüdür (Şeyban, 2002). Anadolu Selçuklular dönemi, fikir hareketleri bakımından son derece renkli ve çeşitlidir. Bu renklilik ve çeşitlilik, büyük ölçüde birbirlerinden küçük nüanslarla ayrılan pek çok dinî zümreden kaynaklanmaktadır. Ahiler, Abdallar, Haydarîler,

Mevlevîler, Kübrevîler, Kalenderîler, Şemsîler, Babaîler, Bektaşîler, Rufaîler, Evhadîler, Ekberîler vs. bu dönemde Anadolu'da faaliyet gösteren dinî, siyasî ve fikrî zümrelerdir (Erten, 2013). Ayrıca Selçuklu topraklarındaki refahı gören diğer Hıristiyanlar, Bizans zulmünden kurtulmak için Selçuklu topraklarına göçmüşlerdir (Erten, 2013). Başlangıçta Anadolu'da bazı gayrimüslim semt ve mahalleleri surlarla çevrilmiş, Türk ve Hıristiyan kesimleri birbirinden ayrılmıştır. Ancak iki toplum birbirini tanıdıkça bu surlar zamanla kaldırılmış ve birbiriyle uyum içinde yaşam sürmüşlerdir (Cahen, 2014). Osmanlılarda sosyo-politik sistemlerde bireysel kimliklerden öte, çoğul kimliklerin ön planda olduğu görülmektedir (Anık, 2012). Will Kymlicka'nın (1998: 240) da ifade ettiği üzere Osmanlı Devleti'nde insancıl, grup farklılıklarına karşı hoşgörülü ve oldukça istikrarlı bir örnek sistem sergilenmiştir.

1971'de Kanada'da çokkültürlülüğün devlet politikası olarak ilan edilmesinden sonra, çokkültürlülük kavramı sosyal bilimler literatüründe artan bir ilgiyle karşılaşmıştır. Özellikle Kanada, Amerika, İngiltere başta olmak üzere bazı batılı ülkeler tanınma, eşitlik politikası veya kültürel çeşitlilik konularında yapılan çokkültürlülük tartışmalarında önemli bir artış olmuştur (Anık, 2012; 118). Son yıllarda ekonomik, teknolojik, siyasal, sosyal gelişmeler, küreselleşme, medya gibi nedenlerden dolayı toplumlar etkileşim içinde olmakta ve bireyler farklı coğrafyalarda yaşamak için yer değiştirmektedir. Diğer taraftan toplumların kendi içerisinde kültürel ya da yaşam biçimleri bazında farklılıkları olabilmektedir. Farklı kültürlerin, yaşam biçimlerine ya da dezavantajlı grupların (engelli olma, çocuk ya da kadın olma vb.) uyumlu bir şekilde yaşaması günümüz toplumlarının çözüme kavuşturmak istediği en büyük beklentilerden biri haline gelmiştir. Bireylerin -her ne olursa olsun- birbirini ötekileştirmeden yaşadığı, saygılı ve hoşgörülü toplumlar demokrasinin bir gereği olarak görülmektedir. Dünyanın geçirdiği hızlı değişimle beraber ortaya çıkan ya da toplumların kendi

içerisinde var olan farklılıkları bir arada yaşamayı tehdit edici değil, aksine birleştirici ve zenginleştirici unsurlar olarak görülmektedir.

Çok kültürlülük özünde cinsiyet, cinsel yönelim, sosyo-ekonomik statü, yaş, eğitim, dil, din, kültürel farklılık, engelli olma ve diğer kültürel değerlerin farkında olmaktır (APA, 2002; Loden, 1996). Çağdaş demokratik ülkeler çoğulculuğu bir bakış açısı ile çokkültürlülüğü toplumun bir arada yaşamasında önemli bir değer olarak görmekte ve buna ilişkin de politikalar üretmektedir. Çokkültürlülük, aynı coğrafyada yaşayan farklı kültür ve yaşam biçimlerinin birlikte saygı içinde varoluşu anlamına gelmekte olup geniş bir çerçeve içermektedir. Çokkültürlülük kültürel çeşitliliği olduğu kadar farklı nitelikteki bireyleri ve dezavantajlı grupları ifade eder. Çokkültürlülüğü benimsemiş bir toplum birbirini yadırgamamadan her kesimden bireyin bir arada yaşamasını olağan karşılar (Taylor ve Gutmann, 2010; Santrock, 2001; Parekh, 1997). Çokkültürlülük farklı niteliklere sahip bireylerin aynı toplumda, tek bir siyasal birim halinde ve ortak sınırlar içinde hoşgörü ve saygı içerisinde yaşamasını mümkün kılmaktadır.

Çokkültürlülükte farklı istekler, kültürel değerler bir arada eşit şartlar altında yaşayabilir. Diğer taraftan çok kültürlü bir hayat, toplum içindeki farklılıkları anlayışla karşılanmanın ötesinde, eşit bir şekilde yaşatmak için güvence altına alır. Bu bağlamda kastedilen durum çokkültürlü anlayışın yalnızca farklılıklara saygı olarak ifade edilmesi değildir. Aynı zamanda farklılıkların yasal açıdan da eşitliğinin sağlanmasıdır (Ünlü ve Örtün, 2013). Çağdaş toplumların hem bünyesinde barındırdığı hem de kendi varlığının dışındaki kimliklere saygı göstermesi ve onlara eşitlik etiği içerisinde değerlendirmesi demokratik olmanın gerekliliğidir. Sahip olunan engellilik, din, toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim, etnisite vb. özelliklerin, bireylerin farklı kimliklerini oluşturduğu düşünülürse bunlara saygı gösterilmesi ve “normlar” ile kıyaslanarak değersizleştirilmemesi

oldukça önemli bir konudur. Ötekileştirilmeden hem toplum içerisindeki insanlar arası hem de kültürler arası sağlıklı ve anlayış temelli bir iletişim kurulması birliktelik anlayışının daha sağlıklı bir şekilde gelişmesine yardımcı olacaktır (Karaçam ve Koca, 2012).

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2017 yılında güncellenen Türkçe dersi öğretim programında da farklı kültürlere duyarlılık ve saygı göstermenin önemi dile getirilmiştir. Bu durum “kendi çağının tanığı olarak insanın, sahip olduğu kültürün dışında farklı kültürlerin özelliklerini ve niteliklerini de öğrenmesi gerektiği, bunun hem kendi kültürümüz açısından hem de genel olarak dünya kültür tarihinin korunması açısından önem taşıdığı düşüncesi” cümleleriyle ifade edilmiştir (MEB, 2017). Temel eğitimin amacı bireyleri kişisel ilgi ve yeteneklerine göre hayata hazırlamak; bireylerin yaşadığı toplumla ve dünyayla uyum içinde yaşamasını sağlamaktır. Toplum değerlerini benimseyen, bu değerleri koruyan, gelecek kuşaklara aktaran, kişisel ilgi ve yeteneklerinin farkında olan, bu farkındalıkla kendini geliştiren, gelişen ve değişen dünyaya ayak uyduran birey eğitim programlarında da dikkat çeken bir unsurdur.

Kuşaktan kuşağa aktarılan, zaman içerisinde değişen; toplumların yaşamları sonucu ortaya çıkan deneyim ve birikimler süreç içinde sanat, siyaset, hukuk ve eğitim gibi alanlarda kendini göstermektedir. Özellikle bu durum, kendini eğitim alanında daha güçlü bir şekilde hissettirmektedir. Bu nedenle samimi bir hoşgörü bağına sahip, kültürel farkındalığı yüksek gelişmiş ya da gelişmekte olan toplumlar kendi eğitim sistemlerini çokkültürlülük felsefesiyle şekillendirmekte ve kültürel farkındalığı, kültürel hoşgörüsü yüksek kuşaklar yetiştirmektedir. Çünkü eğitimin amaçlarından biri de yüzeysel genellemeler ve kalıplaşmış fikirlerden uzak, entelektüel merak içinde olan, hoşgörüyü merkeze almış bireyleri topluma kazandırmaktır. Bu süreçte öğrencinin yaşamında önemli bir rol model olan öğretmenin önemi büyüktür. Hoşgörü ve farklılıklara duyarlılık

çıtısı yüksek bireylerin yetiştirildiği eğitim sistemlerinde; hayal gücü yüksek, ne istediğini bilen, eleştiri yeteneği gelişmiş, hayatı dar bakış açısıyla algılamayan öğretmenler önemli yer tutar. Bu nedenle farklı yaşam biçimlerinin ve görüşlerin olduğunu bilen, bu yaşam biçimlerine ve görüşlere hoşgörülle bakan, kültürel farkındalığı yüksek öğretmenlerin yetişmesi önemlidir.

Öğretmen yetiştirmeyi amaç edinmiş Eğitim Fakültelerinde yalnızca alan bilgisinin ve etkili bir şekilde ders anlatımının önem taşıdığı ders içerikleri ile eleştiri yeteneğini engelleyen tekkültürlü eğitim anlayışı yerine (Parekh, 2002); kültürlerarası duyarlılığı yüksek, çokkültürlü anlayışa sahip, açık görüşlü öğretmenlerin yetiştirildiği program içerikleri uygulanması farklılıklara ilişkin duyarlılığın istenen düzeye gelmesinde etkili olabilir. Milner'e (2006) göre genellikle öğrenciler, öğretmen yetiştirme programlarına, kültürel farklılıklara yönelik düşünceleri ve konuyla ilgileri olmaksızın ve her bir bireyin farklı olduğu düşüncesini benimsemeden başlamaktadır. Ancak çağdaş eğitim anlayışına uygun olarak öğretmenin, öğrencilerinin yaşam biçimlerini, bireysel gereksinimlerini, kültürel değerlerini vb. önemsemesi gerekmektedir. Her birinin farklı birer birey olduğunu bilmesi, bunu doğal kabul etmesi ve öğrenme etkinliklerini düzenlerken bunu göz önünde bulundurması öğrencilerin sağlıklı bir benlik algısı oluşturmaya katkı sağlayacaktır. Bu durum okul içi ve okul dışı yaşamın birbiri ile çelişmesini önleyecektir. Çokkültürlü eğitim; farklı bakış açılarına ve yaşam biçimlerine (dil, din, ırk, yaş, cinsiyet, ekonomik düzey, sosyal sınıf) sahip bireylere eşit eğitim olanağı sunmaktadır. Bu yönüyle çokkültürlü eğitimin fırsat eşitliğini destekleyici bir yönü vardır.

Çokkültürlü eğitimde, saygı temel anlayışında entelektüel merak, özeleştiri, savları ve kanıtları değerlendirip bağımsız bir karar oluşturabilme, başkalarına saygı, farklı düşünce ve yaşam biçimlerine duyarlı olma egemendir (Susar Kırmızı ve Canbulat, 2017). Çokkültürlülük anlayışına uygun bir eğitim bireylerin

farklılıklarını önemser ve bunu öğrenme ortamlarında etkili bir şekilde birleştirebilir. Bu amaç doğrultusunda hem çoğulcu bir kültürel anlayışla hem de hem de öğrencilerin bireysel farklılıklarına (engelli olma, mevsimlik işçi ailesinin çocuğu olma vb.) özgü gereksinimler göz önüne alınarak hareket edilmesi etkili bir öğrenme ortamının oluşmasına katkı sağlayacaktır.

Çokkültürlü eğitim için öğretmenlerin de kültürlerarası duyarlılığa sahip olması gerekmektedir. Özellikle öğrencinin zihinsel ve fikrinsel anlamdaki gelişimde en kritik yaş aralığını içeren temel eğitim kademesinde ders verecek öğretmen adaylarının bu bakış açısına sahip olması önemlidir. Bu şekilde öğrencinin duygusal, sosyal gelişiminde ve düşünme becerilerinin şekillenmesinde olumlu etkisi olan çokkültürlülük kavramıyla erken yaşlarda tanışan bir neslin küreselleşen dünyaya uyumu daha sağlıklı ve yapıcı olur (Ayaz, 2016). Hoşgörülü bir öğretmenin sınıf içinde öğrencilerine davranışı, tutumu öğrencilerin akademik başarıları üzerinde etkisi büyüktür. Çünkü farklı psiko-sosyal ve kültürel süreçlerden geçmiş, farklı tutumlara ve özelliklere sahip olan çocuklar sınıfta bir araya gelmektedirler. Sınıftaki farklılıklar dikkate alınmadığı takdirde, öğrencilerden istedik başarı görülemez. Aynı zamanda bu durum öğrencinin yaratıcı özelliklerinin de körelmesine neden olabilir. Öğretmenin sınıf içerisindeki farklılıkları önemsemesi ve bunu öğrenme ortamlarına yansıtması öğrenci başarısının arttırılmasında etkili olabilir. Böylelikle öğrenci kültürel diyalogunu çokkültürlü bir anlayışla daha samimi bir şekilde geliştirme fırsatı yakalar, kültürel ve bireysel farkındalıkları içselleştirebilir. Bu araştırmanın amacı öğretmen adaylarının çokkültürlülüğe ilişkin algılarını farklı değişkenler açısından incelemektir. Araştırmanın amacına bağlı olarak şu alt problemler geliştirilmiştir.

1. Öğretmen adaylarının çokkültürlülüğe ilişkin algıları düzeyleri nasıldır? 2. Öğretmen adaylarının çokkültürlülüğe ilişkin algıları “anne eğitim durumu”

değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? 3. Öğretmen adaylarının çokkültürlülüğe ilişkin algıları “baba eğitim durumu” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? 4. Öğretmen adaylarının çokkültürlülüğe ilişkin algıları “okunulan kitap sayısı” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? 5. Öğretmen adaylarının çokkültürlülüğe ilişkin algıları “cinsiyet” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? 6. Öğretmen adaylarının çokkültürlülüğe ilişkin algıları “öğrenim görülen bölüm” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? 7. Öğretmen adaylarının çokkültürlülüğe ilişkin algıları “yaşanılan bölge” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? 8. Öğretmen adaylarının çokkültürlülüğe ilişkin algıları “sınıf düzeyi değişkenine” göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

2. YÖNTEM

Çalışmada betimsel araştırmalarda sıkça başvurulan survey (tarama) yöntemi kullanılmıştır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012; Ekiz, 2009). Veriler istatistik programında Elde edilen veriler, bilgisayar ortamında SPSS 16 programı yardımıyla değerlendirilmiştir, Frekans, yüzde ve standart sapmalar alınmış, iki gruplu karşılaştırmalarda Man Whitney U-testi, ikiden fazla gruplu karşılaştırmalarda ise Kruskal-Wallis Testi Sonuçları kullanılmıştır. çözümlenmiş; öğrencilerin çokkültürlülüğe yönelik algıları çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir.

2.1. Çalışma Grubu

Araştırma Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Türkçe Eğitimi ve Sınıf Eğitimi Anabilim Dallarında birinci ve üçüncü sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Gönüllülük esasının dikkate alındığı çalışmaya Türkçe Eğitimi ana bilim dalından 149, sınıf eğitimi ana bilim dalından 167 olmak üzere toplam

316 öğrenci katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarına ilişkin bilgiler aşağıdaki Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Öğretmen Adaylarının Kişisel Bilgileri

Cinsiyet	f	Yüzde (%)
Kız	235	74,4
Erkek	81	25,6
Bölüm		
Türkçe Eğitimi	149	47,2
Sınıf Eğitimi	167	52,8
Sınıf		
1.Sınıf	164	51,9
3.Sınıf	152	48,1
Yaşadığı Bölge		
Akdeniz Bölgesi	28	8,9
Ege Bölgesi	182	57,6
Karadeniz Bölgesi	6	1,9
Marmara Bölgesi	41	13,0
Doğu Anadolu Bölgesi	21	6,6
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	19	6,0
İç Anadolu Bölgesi	19	6,0
Toplam	316	100,0

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan 316 öğrencinin çoğunluğunun kadın, olduğu görülmektedir. Bu öğrencilerin çoğunluğu Türkçe öğretmenliği Programında ve 1. Sınıfta eğitim öğretim hayatlarına devam etmektedir. Öğrencilerin yaşadıkları illere bağlı olarak bölgesel dağılımlarına baktığımızda Ege bölgesinde yaşayan öğrenci sayısının en yüksek Karadeniz bölgesinde yaşayan öğrenci sayısının ise en az olduğu gözlenmektedir.

2.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmada nicel veri toplama aracı olarak Ayaz (2016) tarafından geliştirilen “Çokkültürlülük Algı Ölçeği” kullanılmıştır. Beşli likert tipinde geliştirilen ölçek 25 yargı maddesinden oluşmaktadır. Ölçeğe katılma düzeyleri; “Hiç katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum” ve “Kesinlikle katılıyorum”

biçimindedir. Tek faktörlü olan ölçeğin maddelerine ilişkin faktor yükleri 0,389 ile 0,809 arasındadır. Spearman-Brown korelasyon değeri 882'dir. Ölçek geliştirme çalışmasında elde edilen Cronbach's Alpha değeri 0,942; bu çalışmada elde edilen Cronbach's Alpha değeri ise 0,921'dir. Ölçeğe araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel bilgiler formu da eklenmiştir.

2.3. Verilerin Toplaması ve Çözülmesi

Araştırma 2016-2017 eğitim-öğretim yılının bahar döneminde gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı katılımcılara uygulanmadan önce kişisel bilgi formu ve ölçek hakkında bilgiler verilmiş daha sonra da uygulama yapılmıştır. Öğrenciler tarafından doldurulan ölçekler kontrol edildikten sonra, eksik ve hatalı olanlar elenmiştir. Elde edilen veriler, bilgisayar ortamında SPSS.22 paket programı yardımıyla değerlendirilmiştir. Verilen normal dağılım gösterip göstermediğini kontrol etmek için Shapiro-Wilk uygulanmıştır. Yapılan normal dağılım analizinde verilerin normal dağılım göstermediği görülmüş ($p<005$) ve parametrik olmayan analizler yapılmıştır. Frekans, yüzde ve standart sapmalar alınmış, iki grulu karşılaştırmalarda Man Whitney U-testi, ikiden fazla grulu karşılaştırmalarda ise Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır.

3. BULGULAR ve YORUMLAR

Çalışmanın bu bölümünde alt problemlere yanıt vermek amacı ile yapılan analizlerden elde edilen veriler tablolar halinde sunulmuştur. Oluşturulan tablolara ilişkin ise açıklamalara yer verilmiştir. Araştırmanın birinci alt problemine yanıt vermek amacıyla öğretmen adaylarının algı düzeylerine bakılmıştır. Elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 2'de sunulmaktadır.

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Çokkültürlülük Algı Düzeyleri

Katılım Düzeyi	f	Yüzde (%)
Katılmıyorum	1	0,3
Kararsızım	6	1,9
Katılıyorum	97	30,7
Kesinlikle katılıyorum	212	67,1
Toplam	316	100

Yukarıdaki tablo incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmen adaylarının % 67,1'i çokkültürlülük algıları ölçeğindeki maddelerde yer alan “kesinlikle katılıyorum” seçeneğinde birleşmiştir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının %2 gibi düşük bir oranı” Katılmıyorum,” seçeneklerine yönelmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarında “hiç katılmıyorum” seçeneğine rastlanmamıştır. Araştırmanın ikinci alt problemine yanıt vermek amacı ile öğretmen adaylarının çok kültürlülük algıları “anne eğitim durumu” değişkenine göre değerlendirilmiş ve verilere Kruskal Wallis analizi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 3’te sunulmaktadır.

Yukarıdaki tablo incelendiğinde öğretmen adaylarının çokkültürlülük algılarının anne eğitim durumuna göre farklılaşmadığı görülmektedir, χ^2 (sd=4, n=316) =6,87, $p>0,05$. Grupların sıra ortalaması dikkate alındığında annesi ortaokul mezunu olan katılımcıların en yüksek değere sahip olduğu bunu sırası ile annesi üniversite, ilkokul ve lise mezunu olanların izlediği görülmektedir. Annelerinin eğitim durumu göz önüne alındığında öğretmen adaylarının çokkültürlülüğe ilişkin algıları benzerdir.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Çokkültürlülük Algılarına İlişkin Puanların “Anne Eğitim Durumu” Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonucu

Öğretmen Annesinin Durumu	Adayının Eğitim	n	Sıra ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
Okur- Yazar Değil		22	182,52	4	6,87	,143	P > 0,05 Anlamlı fark yoktur
İlkokul Mezunu		167	150,74				
Ortaokul Mezunu		47	183,94				
Lise Mezunu		57	150,07				
Üniversite Mezunu		23	160,78				
Toplam		316					

Araştırmanın üçüncü alt problemine yanıt vermek amacı ile katılımcılardan elde edilen veriler “baba eğitim durumu” değişkenine göre değerlendirilmiş ve Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Ortaya çıkan bulgular Tablo 4’te verilmektedir.

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının Çokkültürlülük Algılarına İlişkin Puanların “Baba Eğitim Durumu” Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonucu

Öğretmen Babasının Durumu	Adayının Eğitim	n	Sıra ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
Okur- Yazar Değil		5	216,90	4	3,121	,538	p > ,005 Anlamlı fark yoktur
İlkokul Mezunu		116	164,33				
Ortaokul Mezunu		60	154,93				
Lise Mezunu		86	152,46				
Üniversite Mezunu		49	216,90				
Toplam		316					

Tablo 4’teki sonuçlar incelendiğinde öğretmen adaylarının çokkültürlülük algılarının babalarının eğitim durumuna göre farklılaşmadığı görülmektedir, χ^2 (sd=4, n=316) =3,12, p>0,05. Grup sıra ortalaması dikkate alındığında babası okur yazar olmayanlar ve üniversite mezunu olanlar en yüksek değere sahipken,

sırası ile babası ortaokul ve lise mezunu olanlar gelmektedir. Babalarının eğitim durumu ne olursa olsun öğretmen adaylarının çokkültürlülük algıları birbirine benzemektedir. Araştırmanın dördüncü alt problemine yanıt vermek amacı ile öğretmen adaylarının okuduğu kitap sayısı ile çokkültürlülük algıları karşılaştırılmış ve verilere Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Öğretmen Adaylarının Çokkültürlülük Algılarına İlişkin Puanların “Okudukları Kitap Sayısı” Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonucu

Öğretmen Adayının Bir Yılda Okuduğu Kitap Sayısı	n	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
Yılda 21 ve üzeri kitap okuyanlar	60	174,78	4	3,121	,538	$p > ,005$ Anlamlı fark yoktur
Yılda 6-20 arası kitap okuyanlar	17	163,15	2			
Yılda 1-5 arası kitap okuyanlar	81	137,12				
Hiç kitap okumayanlar	3	143,33				
Toplam	31					
	6					

Tablo 5'teki sonuçlar incelendiğinde bir yılda okunan kitap sayısı değişkenine göre öğretmen adaylarının çokkültürlülük algıları farklılaşmamaktadır, χ^2 (sd=4, n=316) =3,12, $p > 0,05$. Bir yılda 21 ve üzeri kitap okuyan öğretmen adaylarının çokkültürlülük algı puanlarının ortalamasının en yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Daha sonra sırası ile bir yılda 6-20 arası kitap okuyanlar, hiç kitap okumayanlar, bir yılda 1-5 arası kitap okuyanlar gelmektedir. Öğretmen adaylarının bir yılda okuduğu kitap sayısı ne olursa olsun çokkültürlülüğe ilişkin algıları benzerdir. Bu arada öğretmen adaylarından 3'ünün hiç kitap okumadığını belirtmesi de dikkat çekici ve düşündürücü bir durumdur. Araştırmanın beşinci alt problemine yanıt vermek amacı ile öğretmen adaylarının cinsiyetleri ile

çokkültürlülük algıları karşılaştırılmış verilere Mann Whitney U-testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 6. Öğretmen Adaylarının Çokkültürlülük Algılarına İlişkin Puanların “Cinsiyet” Değişkenine Göre Mann Whitney U-Testi Sonucu

Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kız	235	162,05	38082,50	8682,500	,239
Erkek	81	148,19	12003,50		
Toplam	316				

Tablo 6 incelendiğinde kız ve erkek katılımcıların çokkültürlülük algıları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir, $U=8682,50$, $p>0,05$. Kız ve erkek öğretmen adaylarının çokkültürlülüğe ilişkin algıları benzerdir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında kız öğrencilerin çokkültürlülüğe ilişkin ortalamasının erkek öğrencilere oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Araştırmanın altıncı alt problemine yanıt vermek amacı ile katılımcıların öğrenim gördüğü bölümleri ve çokkültürlülük algıları karşılaştırılmıştır. Verilere Mann Whitney U-testi uygulanmış ve bulgular aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 7. Öğretmen Adaylarının Çokkültürlülük Algılarına İlişkin Puanların “Öğrenim Görülen Bölüm” Değişkenine Göre Mann Whitney U-Testi Sonucu

Bölüm	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Türkçe Eğitimi	149	152,35	22700,00	11525,000	,258
Sınıf Eğitimi	167	163,99	27386,00		
Toplam	316				

Tablo 7 incelendiğinde Türkçe öğretmenleri ile sınıf öğretmenlerinin çokkültürlülük algılarına ilişkin ortalamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir, $U=11525,00$, $p>0,05$. Sınıf eğitimi ve Türkçe eğitimi ana bilim dallarında öğrenim gören öğretmen adaylarının çokkültürlülüğe ilişkin algıları benzer bir niteliktedir. Grup sıra ortalamaları

incelendiğinde ise sınıf eğitimi alanında öğretim gören öğretmen adaylarının daha yüksek puana sahip olduğu görülmektedir. Araştırmanın yedinci alt problemine yanıt vermek amacı ile katılımcıların yaşadıkları bölge ve çokkültürlülük algıları karşılaştırılmıştır. Yapılan Kruskal Wallis testi sonuçları aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Tablo 8. Öğretmen Adaylarının Çokkültürlülük Algılarına İlişkin Puanların “Yaşanılan Bölge” Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonucu

Bölge	n	Sıra ortalaması	sd	χ^2	p	Anımlı Fark
Marmara Bölgesi	41	158,67	6	9,319	,156	p > ,005 Anımlı fark yoktur
Ege Bölgesi	182	163,57				
Akdeniz Bölgesi	28	151,39				
Doğu Anadolu Bölgesi	21	149,67				
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	19	189,42				
Karadeniz Bölgesi	6	121,75				
İç Anadolu Bölgesi	19	110,53				
Toplam	316					

Tablo 8’deki bulgular incelendiğinde öğretmen adaylarının yaşadıkları bölgeye göre çokkültürlülük algılarının farklılaşmadığı görülmektedir, χ^2 (sd=6, n=316) =9,31, p>0,05. Çokkültürlülük algısına ilişkin olarak en yüksek ortalamanın Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yaşayanlara ait olduğu görülmektedir. Grup sıra ortalamaları dikkate alındığında sırası ile Ege, Marmara, Doğu Anadolu, Karadeniz ve İç Anadolu Bölgelerinde yaşayan katılımcıların olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuç öğretmen adaylarının birlik ve beraberlik içinde yaşamaya, farklılıkları hoşgörüyle karşılamaya ilişkin algılarının benzer olduğunu göstermektedir. Araştırmanın sekizinci alt problemine yanıt vermek amacı ile “sınıf düzeyi” değişkeni ile katılımcıların çokkültürlülük algısı karşılaştırılmış ve elde bulgular Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Öğretmen Adaylarının Çokkültürlülük Algılarına İlişkin Puanların “Sınıf Düzeyi” Değişkenine Göre Mann Whitney U-Testi Sonucu

Sınıf Düzeyi	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Birinci Sınıf	164	149,38	24499,00	10969,000	,065
Üçüncü Sınıf	152	168,34	25587,00		
Toplam	316				

Tablo 9 incelendiğinde öğretmen adaylarının sınıf düzeyi değişkenine göre çok kültürlülük algılarında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir, $U=10969,00$, $p>0,05$. Eğitim fakültelerinin sınıf eğitimi ile Türkçe eğitimi ana bilim dallarında öğrenen gören birinci ve üçüncü sınıf öğrencilerinin çokkültürlülüğe ilişkin algıları benzerdir. Grup sıra ortalamasına bakıldığında üçüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Algıların oluşturulmasında ve düzenlenmesinde önemli etkisi olduğu düşünülen; temel eğitimde çok önemli bir konuma sahip sınıf öğretmenliği ve Türkçe öğretmenliği programında öğrenim gören öğretmen adaylarının çokkültürlülük algılarını belirlemek ve bu algıları çeşitli değişkenlere göre incelemek amacıyla yapılan bu çalışmada öğretmen adaylarının çokkültürlülük yeterlik algıları oldukça yüksektir. Çokkültürlülüğe bakış açıları yüksek orandadır (% 67,1) araştırmaya katılanların oranı %30,7' si ise yükseğe yakındır.. Bu oran neredeyse araştırmaya katılan öğretmen adaylarının tamamının olumlu düşüncede olduğunu, farklı kültürlere hoşgörüyü bakabilme algısına sahip olduklarını göstermektedir. Araştırmanın bu bulgusu öğretmen adayları ve öğretmenlerin çokkültürlülük algı ve tutumlarının tespitine ilişkin alan yazınında yapılan bazı araştırmalarla örtüşmektedir. Bulut ve Başbay (2014) İstanbul'da yaptığı çalışmada öğretmenlerin ($n=413$) çokkültürlülüğe ilişkin algılarını farklı değişkenlere göre değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırmaya göre

öğretmenlerin çokkültürlü yeterliklerini ve bu yeterliği oluşturan farkındalık, bilgi ve beceri boyutlarında kendilerini “yeterli” algıladıkları tespit edilmiştir. Damgacı, Aydın (2013) eğitim fakültelerinde görevli 323 öğretim elemanı ile yaptıkları araştırmada çokkültürlü eğitime ilişkin metaforik algıları tespit etmeye çalışmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre akademisyenlerin oluşturdukları metaforlar doğrultusunda çokkültürlü eğitime yönelik olarak olumlu bir tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Çokkültürlü eğitimle ilgili olarak oluşturulan metaforlar incelendiğinde farklı kültürleri bir araya getiren ve bunu zenginlik kabul eden önyargıların azaltılmasına yardımcı olan, fırsat eşitliği sağlayan ve eğitim-öğretim ortamında kullanıldığında bireyin zengin öğrenmesine yardımcı olduğunu düşündükleri ortaya çıkmıştır. Perkins (2012) 604 öğretmen adaylı ile yaptığı çalışmada katılımcıların çokkültürlü eğitime ilişkin yeterliliklerini ve farkındalıklarını tespit etmeye çalışmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre öğretmen adayları çokkültürlü eğitime hazır olma konusunda kendilerini yeterli hissetmemektedir. Bu sonuç geleceğin bireylerini yetiştirecek öğretmenlerin nitelikleri açısından sevindiricidir. Aynı zamanda öğretmen adaylarının algılarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular da bu yüksek oranı doğrular niteliktedir.

Araştırmada elde edilen sonuçlardan biri de öğretmen adaylarının anne eğitim durumuna göre çokkültürlülük algılarında anlamlı bir farklılığın olmadığıdır, χ^2 (sd=4, n=316) =6,87, $p>0,05$. Birey yaşamı öğrenirken, ilk bilgilerini ve algılarını ailesinden özellikle de annesinden alır (Çiftçi,1991). Bu araştırmada elde edilen sonuç ise annenin eğitim durumunun çokkültürlülük algısında bir farklılık oluşturmadığını göstermektedir. Dahası Anadolu'nun her köşesinde yaşayan annelerin farklılıklara yönelik olumlu bakış açılarını çocuklarına da olumlu bir şekilde taşıdıklarını söylemek mümkündür. Anadolu coğrafyasında hangi dil, kültür ya da farklılıkta olursa olsun bütün bireyler iç içe birlik içerisinde yaşamayı bilir. Annelerin -eğitim seviyesi ne olursa olsun- bu durumu çocukları ile duyarlı

bir şekilde yansıttığını söylemek mümkündür. Öğretmen adaylarının babalarının eğitim durumu göz önüne alındığında da anlamlı bir farklılığın ortaya çıkmadığı görülmektedir, χ^2 (sd=4, n=316) =3,12, $p>0,05$. Anne ve babaların eğitim durumu çocuklarının çokkültürlülük algılarını etkilememektedir. Çünkü eğitim durumu ne olursa olsun bütün ebeveynler farklılıkları içselleştirmiş ve çocuklarını da bu yönde yetiştirmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının okudukları kitap sayısı da çokkültürlülük algılarında herhangi bir farklılık yaratmamıştır χ^2 (sd=4, n=316) =3,12, $p>0,05$. Öğretmen adayları bir yılda ortalama kaç kitap okursa okusun çokkültürlülüğe ilişkin olarak benzer düşüncelere sahiptir. Diğer taraftan bu durum katılımcıların çokkültürlülük kavramına ilişkin olarak yeterli bir farkındalık noktasında olmadıkları ile de açıklanabilir. Oysa okumanın algıların gelişmesinde, değişiminde önemli olduğu düşünülür. Araştırmanın bu bulgusu alanyazınında yapılan bazı çalışmalarla paralellik göstermemektedir (Topçuoğlu Ünal, 2013; Çetinkaya Edizer, 2014; Aybek ve Aslan, 2015).

Araştırmanın diğer bir bulgusu cinsiyet değişkenine göre öğretmen adaylarının çokkültürlülük algılarında anlamlı bir farklılık olmadığına ilişkindir $U=8682,50$, $p>0,05$. Bu bulgu, kız ve erkek öğretmen adaylarının çokkültürlü eğitimle ilgili yeterliklerini algılamada benzer bakış açılarına sahip olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu sonuç alanyazınında çokkültürlülüğe yönelik tutumlarının incelendiği bazı çalışmaların bulgularıyla benzerlik göstermektedir (Gorham, 2001; Maatta,2008; Toprak, 2008; Polat, 2009; Polat, 2012; Taşar, 2012; Bulut ve Başbay, 2014; Akkaya ve İşci, 2017). Bazı araştırmaların sonuçları ise öğretmen adaylarının yetiştikleri yerlere ve cinsiyete göre kültürel farklılıklara yönelik bakış açılarının etkilendiğini de göstermektedir (Çoban, Karaman ve Doğan, 2010).

Araştırmada elde edilen diğer bir sonuç sınıf eğitimi ve Türkçe eğitimi ana bilim dallarında öğrenim gören öğretmen adaylarının çokkültürlülük algıları arasında anlamlı bir fark olmadığıdır $U=11525,00$, $p>0,05$. Bu sonucu, öğretmen adaylarının bölümlere giriş puanının benzer olması ve benzer demografik özelliklere sahip ailelerden gelmeleriyle açıklamak mümkündür. Araştırmanın bu bulgusu Aslan ve Çalmaşur'un (2017) araştırmasıyla örtüşmemektedir. Aslan ve Çalmaşur'un (2017) ilkökul ve ortaokul öğretmenleri ile yaptığı çalışmada katılımcıların çokkültürlü eğitim tutum puanları branş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bu farklılığın "Sınıf-Fen ve Teknoloji", "Sınıf-İngilizce" ve "Sınıf-Beden Eğitimi" öğretmenleri arasında olduğu belirlenmiştir. Tortop (2014) öğretmen adayları ($n=120$) ile yaptığı çalışmada katılımcıların çokkültürlü eğitime ilişkin tutumlarının branş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediğini tespit etmiştir.

Öğretmen adaylarının sürekli yaşadığı yer değişkenine yönelik çokkültürlülük algılarında da anlamlı bir fark elde edilmemiştir χ^2 ($sd=6$, $n=316$) =9,31, $p>0,05$. Ülkenin yedi farklı bölgesinde yaşayan öğrencilerin çokkültürlülüğe ilişkin algıları benzer bir niteliktedir. Aslan ve Çalmaşur (2017) yaptığı araştırmada ilkökul ve ortaokul öğretmenlerinin ($n=238$) büyüdükları yer değişkenine göre çokkültürlü eğitim tutumu puanlarında anlamlı bir farklılığın bulunmadığını belirlemiştir.

Araştırmada elde edilen son bulgu ise sınıf düzey değişkenine yöneliktir. Araştırmaya katılan birinci ve üçüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin çokkültürlülüğe ilişkin algıları anlamlı bir farklılık göstermemektedir $U=10969,00$, $p>0,05$. Her iki sınıf düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin konuya ilişkin algıları birbirine benzerdir. Bu sonuç Çalışkan ve Genç'er'in (2016) araştırma sonuçlarıyla örtüşmemektedir.

Loo ve Reijen'in (2003) ifade ettiği üzere çağdaş kültür çok çeşitlilik arz eden bir yapıya sahiptir. Bu nedenle çokkültürlü eğitim felsefesi ve kültürel farkındalıkları

yüksek öğretmenlerin yetiştirilmesi önemlidir. Öğretmen adaylarının lisans eğitimleri süresince kültürel farkındalıkları yüksek, hoşgörünün temel alındığı, tek kültürlü anlayıştan uzak bir eğitim almaları önemlidir.

Araştırmadan elde edilen veriler sonucunda öğretmen adaylarının kültürel farkındalıklarına ilişkin şu öneriler geliştirilmiştir:

- Eğitimin başarıya ulaşabilmesi için eğitimin asli unsurlarının basında gelen öğretmenlerin de bu eğitime uygun özelliklere sahip olması gerekmektedir (Ayaz, 2016). Bu nedenle Eğitim Fakültesi bünyesindeki öğretmenlik programlarına çokkültürlü eğitim anlayışının da yerleştirilmesi çağdaşlaşmanın bir gereği olarak görülmelidir. Kitap okuyan öğrenci farklılıkların bulunduğu benzer noktalara hassasiyet göstermede daha duyarlı olabilir. Bu nedenle öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıklarının geliştirilmesi ve bu konuda çalışmaların yapılması onların çokkültürlülüğe ilişkin olumlu algılar geliştirmesinde etkili olabilir.
- Bir konunun netleşmesi, açıklığa kavuşması ve istenilen sonuca ulaşması o konuyla ilgili yapılan çalışmasının niceliğine ve niteliğine bağlıdır. Bu nedenle Eğitim Fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının ve görev yapan öğretim elemanlarının kültürel farkındalığa ve çokkültürlü yapıya ilişkin eğilimlerinin tespitine yönelik nicel ve nitel akademik araştırmaların sayısı artırılabilir.
- Bundan sonraki araştırmalarda kültürel farklılıklarla ilgili eğilimlere, farklı cinsel yönelimlere, farklı inançlara sahip olma, engelli olma, kadın olma gibi durumları vurgulayan çalışmaların yapılması durum tespiti açısından etkili olabilir.
- Eğitim Fakültelerinde çokkültürlülük kavramını açıklamaya ve bu konuya ilişkin farkındalık oluşturmaya yönelik olarak farklı derslerde farklı konular ele alınabilir.

- Çokkültürlülüğe ilişkin olarak farklı eğitim seviyelerinde farklı çalışmaların yapılması konunun anlaşılması noktasında özel veriler sunabilir.

KAYNAKÇA

- Anık, M. (2012). "Çokkültürcülük ve Osmanlı Devleti." Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dergisi, 2(7), 117-130.
- Akkaya, N. ve İşçi, C. (2017). "Öğretmen Adaylarının Çokkültürlülük Algıları", I. Uluslararası Sınırsız Eğitim ve Araştırma Sempozyumu (USEAS), 24-26 Nisan, Alanya.
- APA (2002). Guidelines on multicultural education, training, research, practice, and organizational change for psychologists, 13. 12. 2017 tarihinde <http://www.apa.org/pi/oema/resources/policy/multicultural-guideline.pdf> sitesinden alınmıştır.
- Arslan A. ve Çalmaşur, H. (2017). "İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin Çokkültürlü Eğitim Tutumları ve Demokratik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi." Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, 34, 90-109.
- Ayaz, M. F. (2016). "Çokkültürlülük Algı Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması." Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 15(57): 463-471.
- Aybek, B. ve Aslan, S. (2015). "Öğretmen Adaylarının Eleştirel Okuma Özyeterlik Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi." Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 4(4): 1672-1683.
- Bulut, C. ve Başbay, A. (2014). "Öğretmenlerin Çokkültürlü Yeterlik Algılarının İncelenmesi." K. Ü. Kastamonu Eğitim Dergisi, 23(3): 957-978.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri (13. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cahen, C. (2014). *Osmanlılardan önce Anadolu*. Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

- Çalışkan, H. ve Gençler, R. (2016). "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çokkültürlü Eğitime İlişkin Tutum Düzeylerinin İncelenmesi." V. Sakarya'da Eğitim Araştırmaları Kongresi. 13-14 Nisan, Sakarya: 52-63.
- Çetinkaya Edizer, Z. (2014). "Türkçe Öğretmen Adaylarının Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutumları İle Üst Bilişsel Okuma Stratejilerini Kullanım Düzeyleri Arasındaki İlişki." K. Ü. Kastamonu Eğitim Dergisi, 23 (2): 645-658.
- Çiftçi, O. (1991). "Çocuğun Sosyalleşmesinde Ailenin Rolü." Aile ve Toplum, 1(2): 19-21.
- Çoban, A. E., Karaman, N. G. ve Doğan, T. (2010). "Öğretmen Adaylarının Kültürel Farklılıklara Yönelik Bakış Açılarının Çeşitli Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi." Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10(1): 125-131.
- Damgacı, F. ve Aydın, H. (2013). "Akademisyenlerin Çokkültürlü Eğitime İlişkin Tutumları." Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 12(45): 325-341.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Erten, F (2013). *Seçuklular Döneminde Anadolu Türkmenlerinde Dini, Sosyo-Kültürel ve İktisadi Hayat*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Karabük.
- Gorham, R. G. (2001). *Multicultural Teaching competence as Perceived by Elementary School Teachers*. Yayımlanmış doktora tezi, Virginia Polytechnic Entitüsü ve State Üniversitesi, Virginia.
- Loden, M. (1996). *Implementing diversity*. Chicago: Irwin.
- Loo, H. V. D. ve Reijen, W. V. (2003). *Modernleşmenin Paradoksları*. Çev., K. Canatan. İstanbul: İnsan Yayınları.
- MÄÄTTÄ, S. (2008). *Teachers' Perceptions of Multicultural Education and Their Competence to Teach Children from Different Cultural Backgrounds*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Jyväskylä Üniversitesi, İsrail.

- MEB (2017). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. 13. 12. 2017 tarihinde meb.gov.tr sitesinden alınmıştır.
- Milner H.R. (2006). "Preservice Teacher's Learning about Cultural and Racial Diversity: Implication for Urban Education." *Urban Education*, 41(4): 343-375.
- Karaçam, M. Ş. ve Koca, C. (2012). "Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Çokkültürlülük Farkındalıkları." *Spor Bilimleri Dergisi/Hacettepe J. of Sport Sciences*, 23 (3): 89–103.
- Kymlicka, W. (1998), *Çokkültürlü Yurttaşlık: Azınlık Haklarının Liberal Teorisi*, (çev. Abdullah Yılmaz), İstanbul: Ayrıntı Yay.
- Parekh, B. (1997). "Dilemmas of a Multicultural Theory of Citizenship." *Constellations*, 4 (1): 54–62.
- Parekh, B. (2002). *Çokkültürlü Eğitim, Çokkültürlülüğü Yeniden Düşünmek: Kültürel Çeşitlilik ve Siyasi Teori*. Çev., B. Tanrıseven. Ankara: Phonix.
- Perkins, R. M. (2012). *The Multicultural Awareness, Knowledge, Skills and Attitudes of Prospective Teachers: A Quantitative and Heuristic Phenomenological Study*. Yayımlanmış doktora tezi, University of Missouri, Kansas.
- Polat, S. (2009). "Öğretmen Adaylarının Çok Kültürlü Eğitime Yönelik Kişilik Özellikleri." *International Online Journal of Educational Sciences*, 1(1): 154-164.
- Polat, S. (2012). "Okul Müdürlerinin Çokkültürlülüğe İlişkin Tutumları." *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42, 334-343.
- Santrock, J. W. (2001). *Educational psychology*. New York: McGraw Hill.
- Susar Kırmızı, F. ve Canbulat, T. (2017). Değişen Dünyada Çokkültürlülük ve Öğretmenin Rolü (377-414). Edt. Susar Kırmızı, F., Duban, N. *Eğitim Bilimine Giriş*, Ankara: Anı Yayıncılık.

- Şeyban, L. (2002). Endülüs'te Murabıtlar ve Muvahhidler Dönemlerinde Müslüman-Hristiyan İlişkileri (Endülüs'ün Geri Alınışı-Reconquista 1085-1238). Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Taşar, H. (2012). "İlköğretim Okullarında Çalışan Öğretmenlerin, Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri Açısından Değerlendirilmesi." II Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu, 16-18 Mayıs, Ankara.
- Taylor ve Gutman (2010). *Çokkültürcülük: Tanınma politikası* (3. Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık.
- Topçuoğlu Ünal, F (2013). "Türkçe Öğretmeni Adaylarının Eleştirel Okumaya Yönelik Özyeterlik Algıları." Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi, 2(6): 33-42.
- Toprak, G. (2008). *Öğretmenlerin Çokkültürlü Tutum Ölçeğinin Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Tortop, H. S. (2014). "Öğretmen Adaylarının Üstün Yetenekli ve Çok Kültürlü Eğitime İlişkin Tutumları." Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi, 2(2), 16-26.
- Turhan, M. (2010). *Kültür değişimleri-sosyal psikoloji bakımından bir tetkik*. İstanbul: Çamlıca Yayınları.
- Ünlü, İ. ve Örtün, H. (2013). "Öğretmen Adaylarının Çokkültürlülük ve Çokkültürlü Eğitime Yönelik Algılarının İncelenmesi." Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 21, 287-302.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The concept of multiculturalism that attracted attention in recent decades is used to refer to different cultures, choices, orientations, social classes and identities living in the same society with tolerance. Individuals' being raised as sensitive to differences in early ages strengthens such relationships. Teachers

have the key role in multicultural educational practices that came to the fore as a result of the wide acceptance of social differences. Students and the society realise teachers' having the same distance to all their students and trying to understand them no matter their religion, language or personal characteristics. Training teachers who try to get to know their students and do not marginalise their differences is of great importance in terms of raising new generations. Modern teachers should adopt the understanding of multiculturalism and have the necessary competence in this respect. On the other hand, they should be sensitive to the social, economic, cultural and environmental problems in both their own country and other countries. Teachers should know that what students bring to the classroom from their family and home and their personal characteristics are significant in shaping their academic achievement. Therefore, teachers should be in a special struggle for getting to know their students. They should see the students who are from a different culture and world view as a value.

Aim of the Study

This study focused on the cultural awareness of teacher candidates studying Turkish language education and elementary education, and examined their perspectives on the concept of multiculturalism. The aim of the study was to investigate first- and third-year teacher candidates' perceptions of multiculturalism in terms of different variables.

Method

Since it was aimed to investigate teacher candidates' perceptions of multiculturalism, survey model, which is often preferred in descriptive studies, was employed.

Participants

The study was conducted with 316 students (Female=235, Male=81) studying at the Education Faculty of Dokuz Eylül University, Izmir, Turkey. Among them, 149 were from the department of Turkish language education, and 167 from the department of elementary education.

Data Gathering Tool

"Multiculturalism Perception Scale" developed by Ayaz (2016) was used to gather data. It consisted of 25 items on a 5-point Likert type scale. The factor loadings of the single-factor scale items ranged between 0.389 and 0.809. The Cronbach's Alpha coefficient obtained in this study was 0.921.

Data Gathering and Analysis

The study was conducted in the spring term of 2016-2017 academic year. The data gathering tool was administered to the participants on a voluntary basis. Shapiro-Wilk was used to check whether the data showed normal distribution. The analysis revealed whether the data showed normal distribution ($p < 0.05$), and non-parametric analyses were performed. The Mann-Whitney U test was used while comparing two groups, and the Kruskal Wallis test was employed in the comparisons of more than two groups.

Findings and Interpretation

In the study, 67.1% of the teacher candidates "strongly agreed" on the items included in the multiculturalism scale, while nearly 2% "disagreed" on the items. None of the teacher candidates marked the option "strongly disagree" in the scale. The teacher candidates' perceptions of multiculturalism were found not to differ based on their mothers' educational status, χ^2 ($sd=4$, $n=316$) =6,87, $p > 0,05$. Considering mothers' educational status, the teacher candidates' perceptions of multiculturalism were similar. The teacher candidates' perceptions did not differ based on their fathers' educational status, χ^2 ($sd=4$, $n=316$) =3,12, $p > 0,05$. They had similar perceptions of multiculturalism no matter what their fathers' educational status was. Based on the number of books read annually, the teacher candidates' perceptions of multiculturalism did not differ, χ^2 ($sd=4$, $n=316$) =3,12, $p > 0,05$. Their perceptions were then similar regardless of the number of books they read every year. No significant difference was found between the female and male participants' perceptions of multiculturalism, $U=8682,50$, $p > 0,05$. The female and male teacher candidates' perceptions of multiculturalism were similar. There was no significant difference between the Turkish and elementary school teacher candidates' perceptions of multiculturalism, $U=11525,00$, $p > 0,05$. The teacher candidates studying elementary education and Turkish language education had similar perceptions. The teacher candidates' perceptions of multiculturalism were found not to differ based on their region of hometown, χ^2 ($sd=6$, $n=316$) =9,31, $p > 0,05$. This result shows that the teacher candidates had similar perceptions for living in unity and solidarity, and tolerating differences. Based on their year of study, the teacher candidates' perceptions of multiculturalism did show a significant difference, either, $U=10969,00$, $p > 0,05$. The first-year and third-year students studying elementary education and Turkish language education had similar perceptions of multiculturalism.

Result, Discussion and Suggestions

The results of the study showed that the teacher candidates' perceptions of multiculturalism did not significantly differ based on their parents' educational status, the number of they read books annually, their gender, major, region of hometown and year of study. In other words, the teacher candidates' perceptions regarding cultural and individual differences were similar. The teacher candidates had similar perceptions of multiculturalism no matter what their personal characteristics were. These results can be due to that their university entrance scores and their families' socio-economic statuses were close to each other. Multicultural educational philosophy is of great importance for teacher training programs in education faculties. Improving reading habits and doing activities in this regard can be effective in developing positive perceptions of multiculturalism in teacher candidates. Studies should be conducted to examine teacher candidates' and faculty members' tendency towards a multicultural structure. Carrying out studies on multiculturalism in different educational levels can provide valuable data for an in-depth understanding of the issue.